

Informacja dotycząca zasad gwarantowania depozytów w systemie szwedzkim

1. Informacje ogólne

Instytucją gwarantowania depozytów w Szwecji jest Szwedzkie Narodowe Biuro Zarządzania Długiem (szw. Riksgälden; ang. Swedish National Debt Office - SNDO). Fundusz gwarantowania depozytów rozpoczął działalność w 1996 roku na mocy Ustawy o gwarantowaniu depozytów 1995:1571. Do końca 2007 r. fundusz był osobną instytucją o nazwie Rada Gwarantowania Depozytów (Deposit Guarantee Board). Od 1 stycznia 2008 r. gwarantowanie depozytów zostało przeniesione do Szwedzkiego Narodowego Biura Zarządzania Długiem, które administruje również funduszem gwarantowania inwestorów. Włączenie Biura do SNDO podyktowane było koniecznością obniżenia kosztów i chęcią wzmocnienia instytucjonalnego działania gwarancyjnej. Tym samym SNDO stał się jedyną instytucją gwarantującą depozyty i produkty inwestycyjne w Szwecji. Biuro odpowiada także za stabilność sektora finansowego, w tym realizuje działania pomocowe w stosunku do banków dotkniętych kryzysem i zagrożonych upadłością oraz administruje funduszem stabilizacyjnym szwedzkiego systemu finansowego.

Riksgälden prowadzi działalność analityczną, w tym dokonuje analiz aktualnej sytuacji w bankach oraz oceny otoczenia makroekonomicznego, w którym one działają.

Członkami systemu gwarantowania depozytów w Szwecji jest 151 instytucji kredytowych, w tym 34 banki komercyjne, 53 banki hipoteczne oraz 52 kasy oszczędnościowe. W Funduszu uczestniczą m.in. dwa banki, które mają oddziały w Polsce: Skandinaviska Enskilda Banken AB oraz Svenska Handelsbanken AB. Polskie oddziały tych banków nie prowadzą obecnie działalności depozytowej.

SNDO jest członkiem zarówno Europejskiego Forum Gwarantów Depozytów (EFDI), jak i Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów (IADI).

2. Organy decyzyjne

Organami decyzyjnymi SNDO są Rada Nadzorcza oraz Zarząd. Rada składa się z ośmiu członków, w tym przewodniczącego, którzy wybierani są przez rząd Szwecji na kadencje trwające od jednego do trzech lat z grona osób o doświadczeniu w zakresie ekonomii i finansów. Zarząd SNDO składa się z Dyrektora Generalnego oraz Zastępcy Dyrektora Generalnego. Dyrektor Generalny mianowany jest przez rząd, natomiast Zastępcę powołuje na stanowisko Dyrektor.

Kadencja Dyrektora i jego zastępcy trwa podobnie, jak Zarządu od jednego do trzech lat i może być odnawiana.

Przewodniczącym Rady Nadzorczej SNDO jest obecnie Ove Nillson, natomiast Dyrektorem Generalnym Bo Lundgren.

Za działalność gwarancyjną odpowiada w Riksgälden Departament Gwarancji i Kredytów, którym kieruje Magnus Thor.

3. Zakres gwarancji depozytów

SNDO gwarantuje wkłady na rachunkach w instytucjach kredytowych licencjonowanych w Szwecji osobom fizycznym i prawnym. Zgodnie z wymogami Dyrektywy 2009/14/EC, gwarancjami objęte są depozyty wraz z odsetkami wg stanu na dzień zawieszenia działalności banku do maksymalnej, łącznej równowartości 50.000 EUR. Z uwagi na dużą zmienność kursu korony szwedzkiej względem euro 30 czerwca 2009 r. SNDO określił maksymalny poziom gwarancji na nie mniej, niż 500.000 SEK. Przy obecnym poziomie kursów obu walut oznacza to, iż faktycznym maksymalnym progiem gwarancji jest 500.000 SEK (równowartość ok. 54.600 EUR). Do tej wysokości gwarancje obejmują 100% przedmiotowej kwoty. Gwarantowane są zarówno depozyty w koronach, euro, jak i we wszystkich innych walutach światowych. W przypadku wspólnych rachunków dwóch lub więcej osób, każda z nich uprawniona jest do zwrotu środków w wysokości do równowartości 500.000 SEK.

Wyłączeniu spod gwarancji podlegają depozyty instytucji finansowych oraz firm ubezpieczeniowych, funduszy emerytalnych i towarzystw funduszy wzajemnych. Wyłączone są również depozyty podmiotów prawnych, wchodzących w skład tej samej, co przedmiotowa instytucja kredytowa, grupy przedsiębiorstw. Odmiennie od rozwiązań obowiązujących w Polsce, gwarancją objęte są depozyty dużych przedsiębiorstw, które nie są uprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych.

Do wypłaty sum gwarantowanych nie są natomiast uprawnieni wyżsi menadżerowie likwidowanego banku i ich krewni, członkowie zarządu i ich krewni, udziałowcy posiadający więcej, niż 5% udziałów w kapitale, a także podmioty kontrolujące jego działalność. Świadczenia nie przysługują również w odniesieniu do środków pochodzących z przestępstw kryminalnych, w tym transakcji związanych z praniem brudnych pieniędzy.

Gwarancje obejmują ponadto inwestycje w papiery wartościowe, w tym certyfikaty depozytowe i weksle oraz gotówkę znajdującą się na rachunkach inwestycyjnych w domach maklerskich i instytucjach dokonujących obrotu papierami wartościowymi. Maksymalna wysokość sumy gwarantowanej wynosi w tym przypadku 250.000 SEK (ok. 27.300 EUR).

4. Zasady wypłaty środków gwarantowanych

Procedura związana z uruchomieniem wypłaty środków gwarantowanych rozpoczyna się po formalnym ogłoszeniu upadłości danej instytucji kredytowej przez sąd. Szwedzki nadzór finansowy nie ma obowiązku informowania SNDO o zmierzonych lub podejmowanych działaniach, jednak w praktyce informacja o zawieszeniu działalności przez instytucję kredytową jest przekazywana do SNDO.

Wypłaty gwarancyjne realizowane są w koronach szwedzkich. Do tej pory stosowaną metodą wypłat był przelew na inny rachunek deponenta, przy czym wypłata ta następowała automatycznie, bez konieczności wypełniania wniosków o wypłatę. Dla gwaranta depozytów jest to metoda bardzo pracochłonna, ponieważ wymaga wcześniejszego nawiązania kontaktu z deponentami i uzyskania od nich numerów rachunków, na które zostaną przelane środki gwarantowane. Deponent przesyła wówczas faksem lub mailem kopię dowodu tożsamości i podaje numer rachunku do dokonania przelewu. Wypłata środków realizowana jest w ciągu trzech miesięcy od ogłoszenia upadłości. Przy wyliczaniu kwoty należnej deponentowi nie jest dokonywana kompensata należności z zobowiązaniami wobec danej instytucji kredytowej.

Obecnie na ukończeniu są prace parlamentarne nad wdrożeniem do szwedzkiego porządku prawnego zapisów Dyrektywy 2009/14/EU w odniesieniu do podwyższenia limitu gwarancyjnego do 100.000 EUR i skrócenia maksymalnego terminu wypłaty sum gwarantowanych do 20 dni roboczych. W szczególnych przypadkach, projekt przewiduje możliwość wydłużenia tego okresu o kolejne 10 dni roboczych. Wówczas momentem, od którego liczony będzie czas przewidziany na wypłatę będzie pisemna notyfikacja

szwedzkiego nadzoru finansowego. Rozważana jest możliwość dokonywania wypłat sum gwarantowanych czekiem, kartą płatniczą, przelewem na inny rachunek bankowy oraz za pośrednictwem tymczasowego rachunku bankowego otwieranego bez formalnej umowy między deponentem a bankiem. SNDO przewiduje, iż zmiany systemu gwarantowania depozytów wejdą w życie pod koniec czwartego kwartału 2010 r.

W czasie kryzysu finansowego lat 2008-2009 nie zanotowano w Szwecji upadłości instytucji kredytowych wiążącej się z koniecznością wypłaty środków gwarantowanych. Fundusz gwarantowania depozytów dokonywał ostatniej wypłaty z gwarancji na rzecz klientów niewielkiego banku Custodia (135 mln SEK – ok. 15 mln EUR depozytów) na przełomie lat 2006 i 2007.

5. Źródła finansowania i zasoby finansowe SNDO

Szwedzki fundusz gwarantowania depozytów finansowany jest na zasadzie *ex ante*. Instytucje członkowskie płać opłaty roczne w średniej wysokości 0,1% sumy gwarantowanych depozytów. Poszczególne banki płać zróżnicowaną składkę, uzależnioną od współczynnika wypłacalności danego banku w przedziale od 0,06% do 0,14% sumy gwarantowanych depozytów. W 2009 r. wpłaty z tytułu składki rocznej wyniosły 886 mln SEK (ok. 95 mln EUR). Zgromadzony fundusz gwarancyjny wynosi ponad 21 mld SEK (ok. 2,3 mld EUR), a współczynnik zabezpieczenia jest jak na standardy europejskie bardzo wysoki i wynosi 2,45%.

Ustawa o gwarantowaniu depozytów przewiduje, że w sytuacjach nadzwyczajnych zarówno fundusz gwarantowania depozytów, jak i gwarantowania inwestorów może być zasilony drogą zaciągania pożyczek z budżetu. Udzielenie takiej pożyczki przez rząd szwedzki nie jest jednak obligatoryjne.

Zasoby finansowe szwedzkiego funduszu gwarancyjnego inwestowane są w obligacje Królestwa Szwecji, to znaczy emitowane przez samo SNDO. Zarządzanie tym portfelem zostało powierzone odrębnej agencji publicznej. Strategia inwestycyjna tej agencji jest pasywna i sprowadza się do różnicowania terminów zapadalności obligacji w przedziale od 1 do 10 lat.

6. Inna działalność SNDO

SNDO prowadzi również, w imieniu rządu, działalność pomocową dla szwedzkiego sektora bankowego. Działalność ta przybiera najczęściej następujące formy:

- wzmocnienia kapitałowego banków w dobrej kondycji finansowej;
- wsparcia dla banków w sytuacji zagrożenia niewypłacalnością;
- gwarancji rządowych dla banków.

Wzmocnienie kapitałowe banków w dobrej kondycji finansowej, to mechanizm wspierający stabilność finansową w Szwecji i ułatwiający pozyskiwanie kredytów przez przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe. Wzmocnienie kapitałowe może wynieść maksymalnie równowartość dwóch punktów procentowych wskaźnika adekwatności kapitałowej danej instytucji kredytowej. Środki na ten cel pochodzą z utworzonego przez szwedzki parlament wiosną 2009 r. funduszu stabilizacyjnego. Jego celem jest wsparcie systemu finansowego i przywrócenie mu wiarygodności w obliczu globalnych wstrząsów na rynkach finansowych. Zarząd nad funduszem powierzono SNDO. Rząd szwedzki przeznaczył 15 mld SEK (ok. 1,7 mld EUR), jako pierwszą wpłatę na tworzony fundusz, który następnie finansowany jest z opłat nakładanych na instytucje kredytowe. Opłata ta została ustalona na 0,036% wielkości sumy bilansowej danej instytucji, jednak w pierwszych dwóch latach funkcjonowania funduszu (2009 – 2010) została obniżona o połowę. W przyszłości opłata ta ma być powiązana z ryzykiem, które generują poszczególne instytucje kredytowe, a fundusz ma zostać formalnie połączony z funduszem gwarantowania depozytów. W połowie 2010 r. suma zgromadzonych na rachunkach funduszu stabilizacyjnego środków osiągnęła 30,3 mld SEK (ok. 3,3 mld EUR). Docelowo fundusz stabilizacyjny ma mieć wartość równą 2,5% PKB Szwecji w 2023 roku.

Do tej pory ze wzmocnienia kapitałowego korzystał jedynie bank Nordea (w wysokości ok. 5,5 mld SKK, tj. ok. 500 mln EUR), którego 20% udziałów ma Skarb Państwa.

Wsparcie dla banków w sytuacji zagrożenia niewypłacalnością realizowane jest przez SNDO w imieniu rządu szwedzkiego w sytuacji, gdy występuje ryzyko poważnego zaburzenia w systemie finansowym. SNDO ma wówczas szeroki mandat do podjęcia samodzielnej interwencji w postaci m.in. wsparcia płynnościowego zagrożonej instytucji, lub objęcia części udziałów w danej instytucji dającej prawo do podejmowania decyzji o charakterze strategicznym. Wsparcie to udzielane jest przez SNDO na warunkach komercyjnych i nie narusza zasad konkurencji w systemie finansowym.

Instrument ten wykorzystany był jeden raz w odniesieniu do banku inwestycyjnego Carnegie. Wsparcie miało charakter krótkoterminowego zasilenia płynnościowego w wysokości ponad 200 mln EUR. Fundusze, z których korzystał SNDO pochodziły z banku centralnego i po niedawnym przejęciu tego banku przez SNDO i jego sprzedaży instytucja ta oczekuje zwrotu zainwestowanych środków. Strona szwedzka dokonała formalnego zgłoszenia (notyfikacji) Komisji Europejskiej pomocy dla banku Carnegie.

Gwarancje rządowe dla banków są instrumentem wprowadzonym tymczasowo na okres zaburzeń w systemie bankowym, umożliwiającym uzyskanie przez bank krótkoterminowej gwarancji rządu Szwecji na spłatę zaciągniętych przez niego pożyczek. Celem tego instrumentu jest obniżenie kosztów pożyczkowych w sektorze bankowym i zwiększenie akcji kredytowej dla przedsiębiorstw i gospodarstw domowych. Łączny limit dostępnych gwarancji wynosi 1,5 biliona SEK (ponad 160 mld EUR) i zostały do tej pory udzielone siedmiu bankom (ostatniemu pod koniec 2009 r.). Najwyższy poziom udzielone gwarancje osiągnęły w połowie 2009 r. (ok. 40 mld EUR, w tym połowę tej sumy stanowiły gwarancje dla Swedbank). Obecnie wielkość aktywnych gwarancji wynosi ok. 20 mld EUR. Dostępność tego instrumentu przewidziana jest do końca 2010 r., jednak możliwe jest przedłużenie tego terminu.

7. Dane kontaktowe

Riksgälden
Swedish National Debt Office

Norrlandsgatan 15

SE-103 74 Stockholm

Sweden

Strona internetowa: www.ign.se

Telefon: 00 46 8 613 46 28

Faks: 00 46 8 21 85 53

E-mail: magnus.thor@riksdagen.se

8. Syntetyczne porównanie cech polskiego i szwedzkiego systemu gwarantowania depozytów

	Polski system gwarantowania depozytów	Szwedzki system gwarantowania depozytów (SNDO)
Realizowane funkcje	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa
Limity gwarancyjne	50.000 EUR w 100%	500.000 SEK, lub 50.000 EUR w 100%, zależnie od tego, która kwota jest większa
Maksymalna wypłata	50.000 EUR	500.000 SEK, lub 50.000 EUR, zależnie od tego, która kwota jest większa
Kompensacja z zobowiązaniami	TAK	NIE
Wyłączenia spod gwarancji		
Institucje finansowe wskazane w art. 4 (5) Dyrektywy 2006/48/WE	TAK	TAK
Firmy ubezpieczeniowe	TAK	TAK
Rząd i administracja centralna	TAK	TAK
Władze samorządowe	NIE	NIE
Banki	TAK	TAK
Fundusze inwestycyjne	TAK	TAK
Fundusze emerytalne	TAK	TAK
Kadra zarządzająca	TAK	TAK
Akcjonariusze banku	TAK	TAK
Bliscy osób odpowiedzialnych	NIE	NIE
Inne przedsiębiorstwa w tej samej grupie	NIE	NIE
Podmioty nieuprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	TAK	NIE
Depozyty nieimienne	TAK	TAK
Depozyty przyjmowane na indywidualnych warunkach, które przyczyniły się do upadłości banku	NIE	TAK
Dłużne papiery wartościowe emitowane przez bank	TAK	TAK
Depozyty inne, niż w walutach EOG	NIE	NIE
Depozyty związane z praniem pieniędzy	TAK	TAK

Warszawa, 19 października 2010 r.